

unes dècimes i diàlegs satírics del segle XVIII

Al llarg del segle XVIII és molt nombrosa la literatura versificada que recull tot tipus de composicions tradicionals que es presentaven amb motiu de celebracions, festes reials, corones religioses, festes dels cicles de Setmana Santa, Carnestoltes, etc. Investigadors com Jordi Rubió, Josep Romeu i Antoni Comas han estudiat amb atenció aquest tipus de composicions. En paraules de Comas: **...perquè, a més del to solemne i festiu, hi trobem el satíric, i fins i tot la manifestació d'un cert anticlericalisme, d'una actitud irrespectuosa, que es produeix a la darrera del segle.**

No cal dir que aquestes peces, quasi totes de circumstàncies, com les que avui presentem, no escapen d'aquesta anàlisi feta unes ratlles més amunt. Entre d'altres detalls ens informen de l'estat de la preceptiva catalana a finals del segle XVIII on s'empra, amb molta abundància, la dècima, molt sovint, carregada de ressos valfogonescos. L'estil traïx els models castellans amb una llengua carregada de castellanismes a nivell de lèxic, i una sintaxi de construcció vacil·lant i desllorigada. Són poemes molt formals amb predomini de rims aguts i monosil·làbics. Deixant de banda el caire testimonial d'aquests poemes que ens informen d'uns costums i d'uns ambients socials sempre presents en aquestes cerimònies, crec que són atractius si ens sentim captivats per aquesta pirotècnia verbal, pels constants jocs de paraules que es fan entre el nom del sant, i el mot **fausto** amb el sentit de crítica a les despeses i el bon viure dels religiosos, tot això dintre el conjunt d'equívocs que aquestes dues realitats provoquen en contraposar-les, mesclades entre els versos.

Els diàlegs satírics fan referència a una polèmica molt sonada que tingué lloc a Barcelona amb motiu de les excavacions que es feren per trobar el cos de Sant Pere Nolasc que resultaren infructuoses i que la població s'agafà com una broma sinistra, motiu aquest que donà lloc a tot un tipus de composicions satíriques sobre aquest fet. Antoni Comas n'aporta una gran quantitat de referències en el vol. IV de la seva **Història de la Literatura catalana**, 614-622.

Quant al rerafons històric que empara la celebració sobre Sant Faust, hi ha algunes notícies esparses en el llibre de Barraquer, **Las casas de religiosos de Cataluña en el primer tercio del siglo XIX**. Barcelona, 1906. A la pàgina 384 del segon volum llegim a propòsit de les relíquies que es guarden, en parlar del convent de Sarrià: **...auténticas pertenecientes a las reliquias del altar de San Félix y altar de San Fausto de esta iglesia de los Capuchinos de Sarrià** i que prova, sens dubte, que es guardaven les despulles del sant en aquest temple.

MANUSCRITS I EDICIONS

La nostra edició l'hem feta a partir del manuscrit de la biblioteca pública d'Olot de la segona meitat del segle XVIII, referència 5590, que duu per títol: **Dècimes manuscrites de l'any 1787 amb un noticari de Barcelona**. Es format per un lligall de quinze folis, sense

per
PEP VILA

numerar, sense guardes. Les dècimes i diàlegs transcrits ocupen els folis 1v-2v i 5v-6 respectivament. El manuscrit també conté unes altres dècimes també satíriques sobre el funcionament de la Reial Audiència de Barcelona i que vam publicar a la revista gironina **L'Estruç**, III, 1981. D'aquest petit quadern també destaquem unes notícies sobre la crema de la Casa de Comèdies de Barcelona el 1787, prou interessants.

Algunes d'aquestes composicions amb variacions i variants es troben també en el manuscrit números 23 i 28, i d'altres miscel·lanis, de la Biblioteca de Catalunya segons A. Comas.

Hem transcrit fidelment les dècimes i diàlegs del manuscrit d'Olot. Puntuem i accentuem segons les normes que es fan servir en aquests casos d'acord amb la llengua moderna. Altrament, per tractar-se d'una edició divulgadora hem defugit de les acotacions a peu de pàgina, de les possibles variants respecte a d'altres textos. Només en dues ocasions hem cregut necessari corregir el text per a millor comprensió.

TEXTOS

En lo any 1788, en el mes de octubre, a 14, en segon diumenge a la tarde en el covent dels P. P. Caputxins de Sarrià, fou col·locat el cos de Sant Fausto que fou portat de Roma, y estigué alguns dies en la casa de D. Pau Canals, que és en el entran del poble de Sarrià, y en dit dia 14, ab solemne profesó, lo portaren y col·locaren en la iglesia dels caputxins que en clonclució de las feytas que feren, comparagueren las dècimas següens.

Alusiva a la col·locació de Sant Fausto màrtir en lo convent de P. P. Caputxins de Sarrià, en contraposició del fausto y luxso de dit poble en dècimas.

I

Si lo fausto (és) mudat
de Sarrià, y és exemple
que no en torre, sinó en temple
Sant Fausto està dedicat;
y ab aquesta novedad
amonesta a la gent,
los caputxins van dihent:
sècia lo fausto del poble,
perquè, ab llibrea més noble,
majó ⁽¹⁾ fausto entra.l convent.

(1) en el m.s. majós.

II

Si fausto y moda cristians
corren junts del món la roda,
Sant Fausto, en divina moda,
anà en roda entre tirans.
La palma que té a les mans
nos indica triunfo etern.

En soldat de tal govern
que ab espasa, llansa, o pica,
per Jesuchrist nos explica
que no és del fausto modern.

III

Ab peus de terra y cap d'or
vénen molts de pompa fàtua,
y aquí cahuen com la estàtua
de Nabucodonosor.
La ríurer ja luego és plor,
contrístan Sarrià las veus,
tot són calvaris y creus
ab més mostras que.l desert
patint aquest desconcert
quant la pedra als cau als peus.

IV

Quant a Fausto miraran
los faustins en Sarrià,
molt de fausto a fausto va
veyent tan fausto diran.
Aqueix fausto exclamaran
entra al temple faustament
quant nostre fausto insolent
fent una profesó infausta,
sens fausto, y de llum exausta
entra.l temple infaustament.

V

Fausto veus vos vol y val,
y.l fausto no val, ni vol.
Si a Fausto veus doneu vol,
sentireu pel fausto mal.
Vage fora en general
del Sarrià.l fausto y vici,
y tindreu fausto propici,
que lo Fausto destruhirà
y sinó os farà passà
del fausto fins a l'hospici.

VI

Fausto en torras y jardins,
fausto en saraus y convits,
fausto en sintas y vestits,
y a la bossa poch florins.
Catalans, bercelonins
puig tal fausto os va perdent
imiteu exactament
a San Fausto, que ab cor vol;
sinó com lo borrisol
anireu perduts al vent.

VII

Mireu no pasà en cafè
Sant Fausto.l temps, ni.n tabola,
en joch fort, en xarinola,
en comèdia, en... no sé què.

Ab tals faustilnats jo sé
que.ls joves se van perdent,
qu.és ja lo més innocent
del sanbenito fa gala,
i això mateix aseñala
qu.és de llevant o ponent.

VIII

¿No apar un cap de escarola
aquella que ab ret y llas
va ab los cabells fins al nas
tallats a la **Pansacola?**
Y quants rinxos descargola
desmelenats fins als pits!
¿No.m diràs, ab tos sentits,
savi, que tal fausto miras,
no són de l'infern las iras
estos faustos malehīts?

IX

Tant lo fausto va en esfera
que fins la que té mustatxo
anarbola més pendatxo
que un vaixell y una galera;
vestida a tota manera
de rosas, de tafetans
compostos de fravalans
de glassa, o punta fina,
y lo fausto sols se atina
quant ixen los alberans.

X

En fausto tan indiscret
per experiència se sap
que las ⁽¹⁾ que no tenen cap
són las que pòrtan barret.
Lo tenir ellas tal dret
de esposas las fa molt falsas,
y si las arrels descalsas
del mal ús que vitupero
veurias que las de sombrero,
del marit, pòrtan las calsas.

(1) en el ms. los.

XI

Molt satisfets los faustins,
ab gran fausto a totas horas,
fan braset a las señoras
per dins Sarrià y confins;
tots búfan a remolins
que fan tremolà.l torrent,
y ellas, que per conseqüent,
afectan gesto y dossayre
fent mil ofenses a l'ayre
fan sacrificis al vent.

XII

Gràcias a **Sever** prudent
escriurer dech ab encausto
perquè presenta un Sant Fausto
a fausto que és tan dolent.

Serà mirall del jovent,
ira de la pompa més vana,
contindrà la més galana,
lo lutxe no tindrà empresa,
tomarà la sensillesa,
viurem a la catalana.

XIII

Guàrdia Sarrià Sant Miquel
qu.els intrèpits esperits
semblan de aquells infinits
que.s veren càurer del cel,
plens de supèrbia cruel,
ocultant la infausta pena.
Uns pòrtan gep a la esquena,
y altres per moltes fossañas
trahuen sobre las pastañas
las puntas a la serena.

XIV

Fins ara los caputxins
fausto no havien tingut,
y de humils han merescut
lo fausto que.ls cap a dins.
Fausto a trosos y bossins,
molta polla y poch moltó,
del pa blanch tendre crustó,
y de la pastiseria
un bon fausto que a mitgdia
los omplirà lo refetó.

Diálogos jocosos entre fra Soler y un escritent. Ecos jocosos.

Fra Soler: —Si al gran Nolasco trobam...

Escribent: —Pam!

Fra Soler: —Tirar mil piulas farem...

Escribent: —Pem!

Fra Soler: —Y ab los fusells que tenim...

Escribent: —Pim!

Fra Soler: —Veurà en Montjuich tothom...

Escribent: —Pom!

Fra Soler: —Y ohirà havent vist lo fum...

Escribent: —Pum!

Fra Soler: —Que si lo sant hix a llum
tot baluart, fortí y tronera
farà salva a tota manera.

Escribent: —Farà pam!, pem!, pim!, pom!, pum!

* * * *

Fra Soler: —Del dur bronse fent reclam...

Escribent: —Bam!

Fra Soler: —Primé en la Seu sentirem...

Escribent: —Bem!

Fra Soler: —Si del més petit bronsim...

Escribent: —Bim!

Fra Soler: —De la gran Thomasa ab tom...

Escribent: —Bom!

Fra Soler: -Y de altres campanàs tum...
Escribent: -Bum!
Fra Soler: -Assò serà **si ego sum**
diu Nolasco a sos amichs
causant a bent i a repichs.
Escribent: -Aquell bam!, bem!, bim!, bom!, bum!

* * * * *

Fra Soler: -Quant de la guitarra usam...
Escribent: -Zam!
Fra Soler: -Y la mandúrria pitem...
Escribent: -Zem!
Fra Soler: -Ab los arquets prosequim...
Escribent: -Zim!
Fra Soler: -Farà lò violí més som...
Escribent: -Zom!
Fra Soler: -Y.l contrabaix per costum...
Escribent: -Zum!
Fra Soler: -Lo instrument que més presum
si Nolasco se aclara
estarà fora de mara.
Escribent: -Sonant zam!, zem!, zim!, zom!, zum!

* * * * *

Fra Soler: -Nolasco se ha trobat ja...
Escribent: -Ah!
Fra Soler: -No hi duptis; tot ne va ple...
Escribent: -Eh!
Fra Soler: -Sols falta lo pergamí...
Escribent: -Ih!
Fra Soler: -Tu apar fas burla de assò
Escribent: -Oh!
Fra Soler: -Altras cosas sabràs tú...
Escribent: -Uh!
Fra Soler: -Las riquesas del Perú
són poch per lo que veré.
Escribent: -No.n cregas res fra Solé,
creu lo meu ah!, eh!, ih!, oh!, uh!